

خلاصه درس ۲

هویت فرهنگی جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی: مجموعه عقاید و ارزش های اجتماعی مشترک پذیرفته شده ی افراد است.

نقش های اجتماعی هویت اجتماعی افراد را می سازند. با عضویت در جهان های اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم. (البته توان نقد و تحلیل و خروج از یک جهان اجتماعی و ورود به جهان اجتماعی دیگری را داریم) هویت جهان اجتماعی به فرهنگ اش می باشد. (هویت اجتماعی و هویت فرهنگی دو روی یک سکه اند. هویت اجتماعی افراد، هویت فرهنگی راتحت تاثیر قرار می دهد و هویت فرهنگی، هویت اجتماعی افراد راتحت تاثیر قرار می دهد نقش ها هنجار سازند. هنجارها نقش سازند. نقش ها، ارزش سازند و ارزش ها نقش سازند.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می گیرد.

هویت فرهنگی فرصت شکل گیری هویت های اجتماعی (شغلی، خانوادگی، علمی و...) متناسب با خود را فراهم می کند و گاهی در برابر این شکل گیری مقاومت می کند. (چون آن را با عقاید اساسی خود ناسازگاری ببیند) چارچوب هویت اجتماعی در قالب هویت فرهنگ سازماندهی می شود. تازمانی عقاید و ارزش های جهان اجتماعی نزد اعضا با اهمیت و اعتبار باشد هویت فرهنگی آن جهان دوام خواهد داشت.

تحول فرهنگی: به تغییرات اساسی در جهان اجتماعی که هویت جهان اجتماعی رامتحول می کند گفته می شود.

تزلزل فرهنگی: جهان اجتماعی نمی تواند کنش های اجتماعی رابراساس عقاید وارزش های خودسامان دهدواز آنها دفاع کند. ثبات ارزش ها وهنجار درزندگی مردم ازدست می رود.

وقتی بی ثباتی رفتارها وهنجارها گسترده شود وبه لایه های عمیق واردشود وامکان حفظ فرهنگ نباشد،جامعه دچاربحران هویت می شود.

تعارض فرهنگی تزلزل فرهنگی بحران هویت فرهنگی تحول فرهنگی حرکت ازفرهنگ باطل به سوی حق: تحول فرهنگی مثبت(جاهلی به نبوی) - حرکت ازفرهنگ حق به سوی باطل: تحول فرهنگی منفی(نبوی به اموی) - علل درونی تحولات فرهنگی:کاستی وبن بست های درونی که مانع پاسخگویی به نیازهای جسمانی ومعنوی انسان ها باشد.(مرگ جهان اجتماعی) - نتیجه مرگ جهان اجتماعی:پوچ انگاری،ازبین رفتن نشاط اجتماعی،یاس ،ناامیدی وخودکشی و... - دلیل بازاندیشی بنیان های عقیدتی وارزشی توسط متفکران اجتماعی:کاستی وخلاء معنوی جامعه - دلیل تشویق ازعبور ازمرزهای هویت فرهنگی: خلاء وکاستی های معنوی است.

سوالات درس ۷

۱- علل تعارضات فرهنگی درجامعه چیست؟ مثال بزنید1- .علل درونی: به نوآوری ها وفعالیت های افرادی که درون فرهنگ اجتماعی حضوردارند مثلا تعارض فرهنگی پیامبر با جامعه مشرک عرب -۲علل بیرونی: تاثیرپذیری ازفرهنگ های دیگرجوامع . مثلا بهار عرب درحال حاضر(جنبش های اخیر برخی از کشورهای عربی) یا مشروطه خواهی ایرانیان دردوره قاجار

۲- هویت فرهنگی جامعه چگونه وبرچه مداری شکل می گیرد؟ جواب :برمدارعقایدوارزش های اجتماعی مشترک درجامعه شکل می گیرد . یعنی برمدارارزشهای پذیرفته شده وبه رسمیت شناخته شده جامعه

۳- هویت اجتماعی افرادمحصول چیست؟محصول عضویت افراد درگروه های اجتماعی است.مابا پذیرش نقش ها درگروه های مختلف اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم.

۴- هویت فرهنگی جامعه با هویت اجتماعی آن جامعه چه ارتباطی دارد؟ جواب :هویت اجتماعی جامعه درپرتو هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد. اگر هویت های اجتماعی افرادباعقایدوارزشهای هویت فرهنگی ناسازگارباشد درمقابل آن مقاومت صورت می گیرد . به تناسب هرنهاداجتماعی یک هویت اجتماعی شکل می گیرد مثلا هویت شغلی ، هویت خانوادگی ، هویت ایرانی ، هویت شهرضایی و...

۵- هویت جهان اجتماعی چیست وچه تفاوتی با هویت اجتماعی افراددارد؟هویت جهان اجتماعی مجموعه ای ازعقاید،ارزش ها وباورهایی (فرهنگ) است که مبنای شکل گیری هویت اجتماعی افراداست. به عبارت دیگرهویت اجتماعی افرادبراساس هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد.وظایف وتکالیف هرنقش اجتماعی (هویت اجتماعی)درقالب فرهنگ (ارزش ها وعقاید) آن جامعه تعریف واجرامی شود.هویت اجتماعی افرادجنبه عملی(بیرونی) هویت است وهویت جهان اجتماعی جنبه ذهنی وفرهنگی هویت است

۶- هویت فرهنگی تا چه زمانی دوام می آورد؟ جواب : تازمانی که عقاید وارزشهای مربوط به آن موردپذیرش افرادجامعه وبرای آنها مهم باشند.

۷- درچه صورتی هویت فرهنگی دچارچالش می شود؟ جواب :هرگاه عقایدوارزش ها درجامعه اهمیت واعتبارخودراازدست بدهند.

۸- مراحل تبدیل جامعه به جامعه ای دیگر را به ترتیب بنویسید :پاسخ: -۱تعارض فرهنگی-۲تزلزل فرهنگی-۳بحران هویت فرهنگی -۴تحول فرهنگی

۹- جامعه چگونه دچارتحول فرهنگی می شود؟ پاسخ :اگرجامعه ای درتعامل با جوامع دیگر برعقاید وارزش های خودپافشاری نکندوبه مرور زمان،به عقاید وارزش های خودپشت کند.

۱۰- جهان اجتماعی چگونه دچارتحولات فرهنگی می شود؟بایجادتغییرات عمیق وبنیادین درمعانی اساسی یک جهان اجتماعی(تغییردرعقاید وارزش ها) مثبت است مانند تحول جامعه جاهلی عصرپیامبر که به سوی جامعه نبوی حرکت نمود

۱۲- درچه صورتی تحولات فرهنگی منفی است؟ مثال بزنید : پاسخ :اگرفرهنگی که رسمیت واعتبار اجتماعی خودراازدست داده ازحق به سوی باطل رفته باشد دچارتحول منفی شده است مانند جامعه نبوی که به جامعه اموی تبدیل شد.

۱۳- علل تحولات فرهنگی چیست؟ جواب1- :علل درونی : مربوط به کاستی ها وبن بست های درون فرهنگ است یا ابداعات ونوآوری های مثبت ومنفی افراد درون فرهنگ 2-علل بیرونی : مربوط به ارتباطات بین فرهنگ هاست

۱۴- خودباختگی فرهنگی چیست؟ جامعه خودباخته چه ویژگی هایی دارد؟ جواب1- :افرادآن جامعه مبهوت ومقهور جامعه دیگر شده اند -۲حالت فعال درگزینش عناصرفرهنگی دیگران راازدست داده اند -۳عناصرفرهنگی دیگران را بدون تحقیق وتقلیدوار فرامی گیرند -۴ارتباطشان را بفرهنگ وتاریخ خودشان

از دست داده اند - ۵ امکان تداوم و بسط فرهنگ گذشته خود را ندارد و حتی توان عبور از فرهنگ گذشته را هم ندارد 6- . نمی تواند به فرهنگ که مقهور آن شده ملحق شود.

۱۵- چرا خودباختگی فرهنگی یک آسیب عمیق فرهنگی است؟ جواب: چون مانع تعامل و دادوستد فرهنگی می شود.

۱۶- در چه صورتی فرهنگ به دادوستد و تعامل فرهنگی می پردازد؟ جواب: در صورتی که افراد متعلق به آن فرهنگ به گونه ای فعال بر اساس نیازها و مسایل درون فرهنگی با فرهنگ دیگر روبرو شوند.

۱۷- غرب زدگی چیست؟ جواب: خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی برتر غرب شدند.

۱۸- انواع تحولات فرهنگی را به اختصار بیان کنید 1- : ارزش ها و عقاید جهان اجتماعی دیگر را می پذیرد. مانند مصر باستان و ایران باستان تمدن های شمال آفریقا که ارزش های اسلامی را پذیرفتند. - ۲ بخش هایی از ارزش و عقاید جهان اجتماعی دیگر را پذیرفتند و از بخش هایی از ارزش های خود عبور کردند مانند اروپاییان بعد از جنگ ای صلیبی - ۳ خودباختگی فرهنگی که مقهور فرهنگ جهان اجتماعی دیگر شدند و نتوانستند به فرهنگ دیگر ملحق شوند و نه از مرزهای فرهنگی خود عبور کنند و فرهنگ جدیدی بسازند.

۱۹- جوامع غرب زده برای دست یابی به تعامل با جهان غرب باید چه مسیری را به پیمایند؟ تعامل سازنده با اتکا و آگاهی نسبت به فرهنگ خود و مرعوب نشدن در برابر غرب. یعنی به جای فرصت دادن به تهاجم فرهنگی غرب، با غرب به مبادله فرهنگی بپردازند و ارتباط فرهنگی آنها یک سویه نباشد. خودباوری، بازگشت به خویشتن، شناخت میراث فرهنگی خود، شناخت نیازهای مادی و معنوی خود

۲۰- جهان اجتماعی چگونه از خود بیگانه می شود؟ وقتی تحت تاثیر فرهنگ جهان اجتماعی دیگر از گذشته فرهنگی خود جد می شود و نمی تواند افراد جامعه خود را با حقیقت انسان و جهان آشنا سازگار کند.

۲۱- انواع خودبیگانگی فرهنگی (خودباختگی فرهنگی) را نام ببرید ۰. جواب : ۱- خودبیگانگی تاریخی - ۲- خودبیگانگی فطری و حقیقی منظور از خودبیگانگی تاریخی چیست؟ جواب: یک جامعه در مواجهه با دیگر فرهنگ ها، فرهنگ تاریخی و هویت خود را فراموش کنند.

۲۲- منظور از خودبیگانگی فطری (حقیقی) چیست؟ جواب: عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی درست افراد جامعه با انسان و جهان گردند و نگذارند که انسانها به تفسیر و شناختی صحیح از عالم و آدم نایل شوند.

۲۳- از خودبیگانگی فرهنگی چه پیامدها و ویژگی هایی دارد؟ جواب 1- : نمی گذارند انسان به تفسیر و شناخت صحیح از عالم و آدم نایل شوند. - ۲ انسان ها از حقیقت خود و حقیقت هستی دور می مانند - ۳ جهان را سرایی از حقیقت معرفی می کند - ۴ فطرت آدمی را به آرامش نمی رساند و به تشویش گرفتاری می کند. - ۵- انسان را به عصیان و اعتراض وامی دارد.

۲۴- بر اساس نگاه قرآن، چگونه انسان به شناخت حقیقت می رسد؟ جواب: با نگاهی توحیدی به انسان و جهان بنگرد.

۲۵- دلیل فراموشی انسان از خود را نگاه قرآن چیست؟ فراموش کردن خداوند. کسی که خدا را فراموش کند خودش را فراموش می کند.

۲۶- کدام فرهنگ انسان را به حقیقت می رساند؟ جواب: فرهنگ توحیدی که انسان را با خود و جهان هستی آشنا می کند و تمام جهان را آیات و نشانه های خداوند می یابد و انسان را انیس و هم نشین خداوند می کند.

۲۷- انواع ارتباطات بین فرهنگی را توضیح دهید و مثال بزنید : جواب : ۱- ارتباط بین دو فرهنگ در محدوده هنجارها و شیوه های زندگی (لایه های

سطحی دو فرهنگ تماس با یکدیگر دارند و در عقاید اصلی خود استوار باقی می مانند) مانند ارتباط جهان اسلام با فرهنگ یونان و روم در سده های نخستین رویارویی دو فرهنگ ۲- ارتباط بین دو فرهنگ در محدوده ارزش ها و آرمان های اجتماعی (لایه های عمیق دو فرهنگ با یکدیگر تماس دارند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آنها سرایت می کند و به مرور موجب تحولات هویتی آن فرهنگ ها می شود) مانند رویارویی فرهنگ اعراب مسلمان با ایرانیان باستان ۳- در رویارویی دو فرهنگ یکی از آنها کاملاً مقهور و تسلیم فرهنگ دیگر می شود و خلاقیت و فعالیت خود را از دست می دهد و دچار خودباختگی می شود . (مانند جوامع غرب زده در برابر غرب

۲۸- در چه صورتی ارتباط جهان های اجتماعی به تحولات فرهنگی منجر می شود؟ در صورتی که دادوستد و نفوذ فرهنگی به لایه های عمیق فرهنگ سرایت کند و فرهنگ را دچار تغییرات بنیادین کند.

۲۹- در چه صورتی روابط اجتماعی موجب فراهم کردن زمینه گسترش و پیشرفت جهان اجتماعی می شود؟ اگر جهان اجتماعی با حفظ عقاید، آرمان ها و ارزش های خود، با جهان های اجتماعی دیگر تعامل و دادوستد داشته باشد و در محدوده ی هنجارها و شیوه ی زندگی، عناصری را از جهان اجتماعی دیگری بگیرد و در صورت لزوم، تغییرات لازم را در آنها پدید آورد. مانند مواجهه جهان اسلام با جهان یونان و روم باستان

۳۰- مواجهه جهان اسلام با دیگر فرهنگ ها چگونه بود؟ در چه سطحی ارتباط فرهنگی داشتند؟ جواب: جهان اسلام با حفظ اصول خود به تعامل با آنها پرداخت و عناصر سازگار با اصول خود را از آن فرهنگ ها اخذ کرد و در صورت نیاز به بازسازی آنها پرداخت. ارتباط در محدوده ی هنجارها بود و عقاید و ارزش های

خودرا حفظ کرد.

۳۱- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به تحولات فرهنگی می شود؟ مثال بزنید. جواب: هرگاه در تعاملات فرهنگی یک فرهنگ بر عقاید و ارزش های خودپافشاری نکند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آن سرایت کند و به مرور به عقاید خودپشت کند و عقاید فرهنگ دیگر را بپذیرد و به فرهنگ دیگر ملحق شود دچارتحولات فرهنگی می شود. مثال: جهان غرب در طی جنگ های صلیبی پس از رومیاری با فرهنگ اسلامی دچارتحولات هویتی شد.

۳۲- در چه صورتی فرهنگی به فرهنگ دیگر ملحق می شود؟ جواب: در صورتی که ارزش ها و عقاید فرهنگ دیگر را بپذیرد و به ارزش های خودپشت کند. مثلا فرهنگ هایی که با مواجهه با جهان اسلام عقاید توحیدی را پذیرفتند و به هویت اسلامی ملحق شدند.

۳۳- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به هویت جدید می شود؟ جواب: اگر فرهنگی از مسیر ابداعات و نوآوری های درونی عبور کند هویت جدیدی مناسب با آن نوآوری ها به دست می آورد. مثلا جهان غرب پس از رومیاری با فرهنگ اسلامی از ارزش های مسیحیت عبور کرد و به ارزش های سکولار روی آورد.